

Sygn. akt IV CSK 350/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 30 stycznia 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Tadeusz Żyźnowski

Protokolant Katarzyna Jóskowiak

w sprawie z powództwa Z. W. Z.

przeciwko Skarbowi Państwa - Staroście W.

i

Dyrektorowi N. Parku Narodowego w K.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 30 stycznia 2007 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 13 kwietnia 2006 r.,

**oddala skargę kasacyjną, nie obciążając powoda kosztami
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Z. W. Z. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Staroście W. i Dyrektorowi N. Parku Narodowego w K. wnosił o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej nr [...], prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla nieruchomości o obszarze 10.07 ha położonej w K, obejmującej działki oznaczone w ewidencji gruntów numerami: 4/2, 6/2, 5, 20/2 i 12, a rzeczywistym stanem prawnym przez wpisanie w dziale II tej księgi powoda w miejsce Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości.

Wyrokiem z dnia 13 maja 2004 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo. Na skutek apelacji powoda Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2004 r. uchylił wspomniany wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 20 stycznia 2006 r. po raz drugi oddalił powództwo, przyjmując za podstawę orzeczenia następujący stan faktyczny.

W dniu 23 września 1944 r. sporządzony został protokół w sprawie przejęcia na cele reformy rolnej, na mocy dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, majątku K. stanowiącego własność M. Z. W protokole stwierdzono, że ogólny obszar majątku wynosi 212 ha, w tym 110 ha użytków ornych, 25 ha łąk, 70 ha zarośli, 5 ha ogrodów warzywnych, 8 ha podwórza, zabudowań i dróg oraz 4 ha wód i nieużytków. Wskazano też, że przejęciu podlegają: pałac, dom mieszkalny obok pałacu, który określono jako „przeznaczony dla administracji”, czworaki oraz inne budynki. Protokół sporządzono pod nieobecność właścicielki majątku.

Majątek K. zakupiony został około 1935 roku przez rodziców powoda, B. i M. małż. Z., i pozostawał w ich posiadaniu do wybuchu drugiej wojny światowej. B. Z., obok gospodarowania majątkiem K., zajmował się też działalnością gospodarczą w W., dlatego pod jego nieobecność majątkiem zarządzali jego żona M. oraz stryj E. Z.

W dniu 1 lipca 1946 r. Wojewódzki Urząd Ziemski w B. wydał zaświadczenie stwierdzające, że nieruchomość ziemską K o obszarze 212 ha podpada pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (jedn. tekst: Dz.U. z 1945 r. Nr 3, poz. 13). Odtąd nieruchomość ta wchodziła w skład Kombinatu PGR W. Decyzją z dnia 15 września 1986 r. P. Wojewódzki Konserwator Zabytków wpisał „Założenia dworsko-ogrodowe w K.” do rejestru zabytków województwa ł. Ochroną konserwatorską objęto pałac z parkiem krajobrazowym oraz część gospodarczą z oborą, kuźnią, garażem dworskim, stodołą, świniami, stajnią i wozownią. Decyzją z dnia 31 marca 1988 r. Naczelnik Gminy K. przekazał nieruchomość o obszarze 10.07 ha z zabytkowym dworkiem i budynkiem gospodarczym w zarząd N. Parkowi Krajobrazowemu w Ł.

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 1991 r. Państwowe Biuro Notarialne w Z. założyło dla nieruchomości o obszarze 10.07 ha położonej w K., obejmującej działki oznaczone numerami: 4/2, 6/2, 5, 20/2 i 12, księgę wieczystą nr [...] i w dziale II tej księgi wpisało: „Skarb Państwa – w zarządzie N. Parku Narodowego w K”. Powód, legitymując się postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku po B. i M. małż. Z., zaskarżył to postanowienie rewizją. Została ona jednak oddalona przez Sąd Wojewódzki w Ł. postanowieniem z dnia 28 listopada 1991 r. W związku z przekazaniem ksiąg wieczystych Sądowi Rejonowemu księga wieczysta uzyskała nowy numer [...]. W dziale II tej księgi – prowadzonej obecnie dla nieruchomości o obszarze 101.75 ha obejmującej działki oznaczone numerami: 4/2, 6/2, 5, 20/2, 12, 1, 2, 4/3, 6/28, 3/1, 16/1 i 18/1 – jako właściciel nieruchomości wpisany jest „Skarb Państwa – w zarządzie N. Parku Narodowego w K.”.

Powód wystąpił na drogę postępowania administracyjnego z wnioskiem o orzeczenie, że nieruchomość objęta żądaniem pozwu nie podpada pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (jedn. tekst: Dz.U. z 1945 r. Nr 3, poz. 13 ze zm. – dalej: „dekret o reformie rolnej”). Decyzją z dnia 9 lutego 1998 r. Wojewoda Ł. stwierdził, że majątek ziemski K. należący do M.Z. podpada pod art. 2 ust. 1 lit. e powołanego dekretu. Po rozpatrzeniu odwołania powoda Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzją z dnia 23 lipca 2001 r. utrzymał zaskarżoną decyzję w mocy. Na skutek skargi powoda, Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2003 r.

uchylił decyzję Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz poprzedzającą ją decyzję Wojewody, stwierdzając, że budynki mieszkalne należące do właścicieli nieruchomości ziemskich przejmowanych na podstawie dekretu o reformie rolnej, w tym zespoły dworsko-pałacowe podlegały przejęciu na rzecz Państwa na cele określone w powołanym dekrete tylko wtedy, gdy wykazana została więź gospodarcza tych obiektów z całym majątkiem ziemskim, a okoliczność ta nie została w dotychczasowym postępowaniu wyjaśniona. W toku ponownego rozpoznania sprawy powód cofnął wniosek o wyłączenie spod przejęcia na podstawie dekretu o reformie rolnej zespołu dworsko-pałacowego w K., wobec czego Wojewoda P. decyzją z dnia 27 lutego 2004 r. postępowanie w sprawie umorzył.

Sąd Rejonowy uznał, że powód nie przeprowadził dowodu własności przedmiotowej nieruchomości na rzecz swoich poprzedników prawnych. Z zebranego materiału wynika wprawdzie, że przed wybuchem drugiej wojny światowej B. i M. małż. Z spłacali należności za zakup majątku K., a M. Z. uiszczala składkę za ubezpieczenie budynków w K. oraz że zarówno w protokole przejęcia, jak i w złożonych do akt przewodnikach wskazywano na nią jako na właścicielkę majątku, nie są to jednak – zdaniem Sądu Rejonowego – dowody, które mogłyby stanowić podstawę wpisu prawa własności w księdze wieczystej. Powołując się na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 2001 r., SK 5/01 (OTK 2001, nr 8, poz. 266), Sąd Rejonowy stwierdził, że skutki prawne art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej nastąpiły w przeszłości przez przejęcie na własność Skarbu Państwa nieruchomości ziemskich stanowiących własność albo współwłasność osób fizycznych lub prawnych, jeżeli ich rozmiar łączny przekraczał bądź 100 ha powierzchni ogólnej, bądź 50 ha użytków rolnych, a na terenie województw poznańskiego, pomorskiego i śląskiego, jeżeli ich rozmiar łączny przekraczał 100 ha powierzchni ogólnej. Majątek K. obejmujący 212 ha ziemi mieścił się w kategorii nieruchomości, o których mowa w tym przepisie. „Sercem” całego majątku był dwór, w którym zamieszkiwali B. i M. małż. Z z rodziną i rezydentami, natomiast do dworu i parku przylegały pola, sady oraz warzywnik. Sąd Rejonowy uznał, że zarówno dwór, jak i pozostałe budynki były powiązane gospodarczo z całym majątkiem ziemskim, wobec czego nie ma podstaw do

wyłączenia objętej żądaniem pozwu części nieruchomości ziemskiej spod działania art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej.

Apelacja powoda od tego wyroku została przez Sąd Okręgowy oddalona wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2006 r. Sąd Okręgowy – odmiennie niż Sąd pierwszej instancji – uznał, iż zebrany materiał dowodowy pozwala przyjąć, że w chwili wejścia w życie dekretu o reformie rolnej M. Z. była właścicielką majątku K. W pozostałym zakresie ocenił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji jako prawidłowe i zaaprobował również ich ocenę prawną. Dodał, że, zgodnie z § 44 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U. Nr 10, poz. 51 ze zm. – dalej: „rozporządzenie wykonawcze”), nie podlegały podziałowi specjalne kultury jak: między innymi sady, parki, wody otwarte, a także zabudowania dworskie, zabytki historyczne, architektoniczne i osobliwości przyrody, co oznacza, że obiekty te wchodziły w skład majątków przejmowanych na cele reformy rolnej, a jedynie nie podlegały podziałowi w ramach podziału ziemi i inwentarza. Konkludując, Sąd Okręgowy uznał za prawidłowe stanowisko Sądu pierwszej instancji, że nie było podstaw do wyłączenia części nieruchomości objętej żądaniem pozwu spod działania przepisów dekretu o reformie rolnej.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego powód, powołując się na obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c., wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej wskazał na naruszenie przepisów: art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej w związku z § 44 rozporządzenia wykonawczego przez jego błędną, rozszerzającą wykładnię, art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r., Nr 124, poz. 1361 ze zm. – dalej „u.k.w.h.”) przez odmowę wykreślenia z księgi wieczystej Skarbu Państwa wpisanego bez podstawy prawnej, oraz art. 2 i art. 32 ust. 2 Konstytucji, art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm. – dalej: „Konwencja o ochronie praw człowieka”) i art. 26 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167- zał. –

dalej: „Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich”) przez dalsze orzekanie na podstawie przepisów dekretu o reformie rolnej i tym samym dyskryminowanie powoda ze względu na jego ziemiańskie pochodzenie. W ramach drugiej podstawy podniósł natomiast zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c. przez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, art. 328 § 2 k.p.c. przez nierozważenie czy przejęcie zespołu dworsko-parkowego w K. było zgodne z celami dekretu o reformie rolnej, czy wpis Skarbu państwa jako właściciela przedmiotowej nieruchomości miał jakąkolwiek podstawę prawną i czy aktualne wykorzystywanie nieruchomości pozwala na jej zwrot, a także przez nieuwzględnienie zgłoszonych dowodów oraz brak uzasadnienia odmowy uwzględnienia powództwa w zakresie każdej z działek oddzielnie, i wreszcie art. 228 § 1 k.p.c. przez odmowę uznania, że w zespole dworsko-parkowym dwór, park, ogród ozdobny i warzywny, sad oraz oranżeria służyły wyłącznie na potrzeby właścicieli i ich gości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie skarżący domagał się usunięcia niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej nr [...] a rzeczywistym stanem prawnym, przy czym niezgodność ta miała dotyczyć wpisu Skarbu Państwa jako właściciela części nieruchomości objętej tą księgą, składającej się z działek oznaczonych numerami 4/2, 6/2, 5, 20/2 i 12 o obszarze 10.07 ha. Trzeba przypomnieć, że kwestionowany wpis był objęty domniemaniem wiarygodności ksiąg wieczystych, zgodnie bowiem z art. 3 ust. 1 u.k.w.h., domniemywa się, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym. Domniemanie to może być obalone w drodze powództwa o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym na podstawie art. 10 u.k.w.h., w procesie tym jednak ciężar dowodu, że rzeczywisty stan prawny nieruchomości jest inny niż ujawniony w księdze wieczystej, spoczywa na powodzie. Skarżący zmierzał do wykazania, że nieruchomość objęta żądaniem pozwu nie podlegała przejęciu na cele reformy rolnej na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej. Obszerne wywody mające uzasadniać tę tezę dotyczyły dwóch zasadniczych kwestii, a mianowicie zgodności art. 2 dekretu o reformie

rolnej z art. 2 i art. 32 ust. 2 Konstytucji oraz wykładni użytego w art. 2 powołanego dekretu pojęcia nieruchomości ziemskiej.

Podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji, art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i art. 26 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich przez dalsze stosowanie przepisów dekretu o reformie rolnej i tym samym dyskryminowanie skarżącego ze względu na jego ziemiańskie pochodzenie nawiązuje do pierwszej z wyżej wymienionych kwestii. Odnosząc się do tego zarzutu trzeba przypomnieć, że zagadnienie dopuszczalności uznawania dekretu o reformie rolnej za źródło powszechnie obowiązującego prawa było już po wejściu w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedmiotem rozważań zarówno Trybunału Konstytucyjnego, jak i Sądu Najwyższego. W toku tych rozważań podkreślono, że dekret o reformie rolnej, który wszedł w życie z dniem 13 września 1944 r., doprowadził do zasadniczej zmiany w strukturze własności nieruchomości ziemskich, jego przepisy były stosowane przez sądy i organy administracji, a skutki, jakie wywołał, były następnie respektowane przez ustawodawcę, o czym świadczą nowelizacje tego dekretu oraz ustawowe odesłania do jego unormowań. Dekret ukształtował zatem stosunki własnościowe, a upływ czasu spowodował, że ukształtowane jego przepisami stosunki prawne nabrały trwałości. W związku z tym uznano, że przepisy dekretu o reformie rolnej pozostają w systemie prawa jako podstawa wywołanych przez nie skutków prawnych. Przepisy te są tym samym właściwe dla dokonania oceny, czy w konkretnym stanie faktycznym wywołały przewidziane w nich skutki prawne (zob. orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 1996 r., W 15/95, OTK 1996, nr 2, poz. 13; z dnia 28 listopada 2001 r., SK 5/01, OTK 2001, nr 8, poz. 266 oraz z dnia 24 października 2001 r., SK 22/01, OTK 2001, nr 7, poz. 216; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1999 r., III RN 165/98, OSNAPUS 2000, nr 3, poz. 90; z dnia 5 listopada 2002 r., III CKN 273/01, niepubl.; z dnia 13 lutego 2003 r., III CKN 1492/00, niepubl. oraz z dnia 24 czerwca 2004 r., III CK 536/02, niepubl.). Skład orzekający Sądu Najwyższego podziela powyższe stanowisko oraz argumentację przytoczoną dla jego uzasadnienia.

Skarb Państwa został wpisany w dziale II księgi wieczystej nr [...], urządzonej dla nieruchomości o obszarze 10.07 ha, na podstawie zaświadczenia Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego w B. z dnia 1 lipca 1946 r., stwierdzającego, że nieruchomość ziemską K. o obszarze 212 ha podpada pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej. Jak już wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 września 1991 r., III CZP 90/91, zaświadczenie wojewódzkiego urzędu ziemskiego stwierdzające, że nieruchomość jest przeznaczona na cele reformy rolnej, stosownie do art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej, nie jest decyzją administracyjną (zob. OSNCP 1992, nr 5, poz. 72). Ustawodawca, licząc się jednak z możliwością powstania w praktyce wątpliwości co do tego, czy dana nieruchomość przeszła na własność Skarbu Państwa na podstawie powołanego przepisu, w § 5 rozporządzenia wykonawczego przewidział, że orzekanie w sprawach, czy dana nieruchomość podpada pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej należy w pierwszej instancji do kompetencji wojewódzkich urzędów ziemskich, które orzekają o tym w formie decyzji; od decyzji wojewódzkiego urzędu ziemskiego służy stronom prawo odwołania do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych. Rozstrzygnięcie, czy dana nieruchomość nie podpada pod działanie wymienionego przepisu następuje zatem – jak stwierdził Sąd Najwyższy w powołanej uchwale – w drodze decyzji administracyjnej (zob. OSNCP 1992, nr 5, poz. 72). Skoro zaś ustawodawca przyznał kompetencję do orzekania w tej kwestii organom administracji, trzeba przyjąć, że sąd powszechny nie jest uprawniony do samodzielnego rozstrzygnięcia, czy dana nieruchomość lub jej część podpada pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej. Stanowisko takie Sąd Najwyższy zajmował również w późniejszych orzeczeniach, np. w wyrokach z dnia 28 lipca 2004 r., III CK 296/03, niepubl., z dnia 3 grudnia 2004 r., IV CK 336/04, niepubl., z dnia 20 grudnia 2005 r., III CK 350/05, niepubl. oraz z dnia 7 czerwca 2006 r., III CSK 64/06, niepubl. Podkreślał przy tym, że decyzja administracyjna, z której wynika, że dana nieruchomość lub jej część podpadała pod art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej, wiąże sąd w postępowaniu cywilnym. Stanowisko wyrażone w uchwale z dnia 27 września 1991 r., III CZP 90/91, można już zatem uznać w orzecznictwie Sądu Najwyższego za utrwalone.

W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia także w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego dominował pogląd, że na podstawie § 5 rozporządzenia wykonawczego można w postępowaniu administracyjnym orzekać o tym, czy dana nieruchomość jest w całości lub w części nieruchomością ziemską, a jeżeli nie ma takiego charakteru – czy pozostawała w związku funkcjonalnym z nieruchomością ziemską. Przykładowo tylko można tu wskazać na wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 grudnia 1994 r., II S.A. 250/94 (ONSA 1996, nr 1, poz. 22); z dnia 22 sierpnia 2000 r., IV S.A. 2582/98 (Rejent 2001, nr 12, s. 193); z dnia 19 września 2000 r., IV S.A. 451/00 (niepubl.) oraz z dnia 22 kwietnia 2004 r., OSK 46/04 (ONSAiWSA 2004, nr 1, poz. 20). Ponieważ stanowisko to nie było jednak powszechnie przyjmowane w praktyce sądów administracyjnych, Naczelny Sąd Administracyjny przedstawił wątpliwości dotyczące wykładni § 5 rozporządzenia wykonawczego do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego. Rozstrzygając to zagadnienie, Naczelny Sąd Administracyjny w składzie siedmiu sędziów w uchwale z dnia 5 czerwca 2006 r., I OPS 2/06, wyjaśnił, że przepis § 5 rozporządzenia wykonawczego może stanowić podstawę do orzekania w drodze administracyjnej o tym, czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej (zob. ONSAiWSA 2006, nr 5, poz. 123). W uzasadnieniu podkreślił, że spory o własność są wprawdzie sprawami cywilnymi, których rozpoznawanie należy do sądów powszechnych, jednak – z mocy przepisu szczególnego, jakim jest § 5 rozporządzenia wykonawczego – orzekanie o tym, czy dana nieruchomość podpada pod działanie wymienionego przepisu, zostało przekazane do kompetencji organów administracji publicznej (art. 2 § 1 i 3 k.p.c.). Uchwała ta doprowadziła do ujednoczenia orzecznictwa sądów administracyjnych, wobec czego można stwierdzić, że w orzecznictwie zarówno sądów powszechnych, jak i sądów administracyjnych zgodnie przyjmuje się, że rozstrzygnięcie, czy dana nieruchomość lub jej część nie podpada pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Z tej już tylko przyczyny Sąd Okręgowy nie popełnił zarzucanych mu w skardze kasacyjnej uchybień procesowych, rozważanie czy przejęcie zespołu

dworsko-parkowego w K. było zgodne z celami dekretu o reformie rolnej i czy wpis Skarbu Państwa jako właściciela przedmiotowej nieruchomości miał jakąkolwiek podstawę prawną nie należało bowiem do kompetencji tego Sądu. Trzeba jedynie dodać, co uszło uwagi autora skargi kasacyjnej, że, zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów nie mogą być w ogóle podstawą skargi kasacyjnej.

Skoro skarżący nie uzyskał w postępowaniu administracyjnym decyzji stwierdzającej, że nieruchomość objęta żądaniem pozwu nie podpadała pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej, podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 10 u.k.w.h. nie może być uznany za uzasadniony.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną, nie obciążając skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).